

THEMA 1	<p>WERKEN BINNEN DE ELZ EN MET DE ZORGRAAD</p> <p>Welke rol kunnen de stafmedewerkers verbonden aan de ELZ opnemen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ze faciliteren en connecteren: zij hebben kennis van het landschap en kunnen de juiste linken tussen organisaties en mensen leggen. • De ELZ-stafmedewerker kan informatie verspreiden via hun kanalen en kan je uitnodigen om op verschillende overleggen en netwerkmomenten je project te komen voorstellen. • De ELZ-stafmedewerker kan soms ook praktische ondersteuning voorzien door bijvoorbeeld laagdrempelige locaties voor te stellen of ter beschikking te stellen voor de voorstelling van je aanbod of voor je aanbod.
	<p>Wat zijn drempels ?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bestuursorgaan van de ELZ heeft soms een eerder droge agenda met veel af te handelen punten. • Het bereik van de kanalen van de eerstelijnszone is niet altijd even groot. Een combinatie van de algemene kanalen van de eerstelijnszone en meer gerichte communicatie is dan ook aangewezen. • Het beleidsplan van een ELZ ligt al op voorhand vast, soms is het moeilijk ondersteuning te krijgen voor een project dat buiten het beleid valt. • De politieke versnippering van lokale besturen betrokken bij de ELZ maakt duidelijke steun voor het project niet altijd eenvoudig. • De ELZ-stafmedewerkers hebben erg veel taken en zijn dikwijls beperkt qua tijd.
THEMA 2	<p>EL-PROFESSIONALS BETREKKEN</p> <p>Algemeen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Weet wie je wil bereiken – dé EL-professional bestaat niet. • Stem je boodschap af op wie je wil bereiken. • Combineer een brede met een meer gerichte, persoonlijke communicatie. Aanklappend werken kan aangewezen zijn. • Weet waarom je de professionals wil betrekken en communiceer dit doel zo duidelijk mogelijk. • Probeer informeel al mensen aan te spreken en zaadjes te planten over wat je wil doen en pas je formele boodschap aan aan de input die je uit de informele gesprekken krijgt. • EL professionals hebben vaak weinig tijd en veel werk. Hou wat je voorstelt zo haalbaar mogelijk.
	<p>Sensibiliseren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Benadruk de meerwaarde van wat je doet/wil doen voor de professional zelf (what's in it for them?) Denk aan het uitbreiden van hun netwerk, het beter leren kennen van het landschap rond trauma, kennis of concrete vaardigheden aangeleerd krijgen, beloning krijgen,... • Benadruk de meerwaarde van wat je doet/wil doen voor de eindgebruiker en belicht de eventueel reeds bewezen impact. • Belicht de rol en benadruk de verantwoordelijkheid die elke professional rond het thema kan opnemen, hoe groot of klein ook. • Werk met concrete getuigenissen en maak je verhaal zichtbaar en voelbaar. • Zorg ervoor dat de professionals vanuit hun dagelijks werk, herkennen dat ook zij mensen met (mogelijk) ontwikkelingstrauma tegenkomen. • Wanneer je input van professionals vraagt, zorg ervoor dat je hen ook iets geeft. Denk hierbij aan de meerwaarde zoals hierboven beschreven.

INTERSECTORALE SAMENWERKING UITBOUWEN

Samenstellen van je netwerk

- Kies weloverwogen welke partnerorganisaties je in het netwerk wil. Heb daarbij aandacht voor het betrekken van de juiste personen. Denk hierbij o.a. aan mensen die van aanpakken weten, goed geconnecteerd zijn, het landschap kennen, gemotiveerd zijn, als (deel)trekker willen optreden, in een functie zitten die hen toelaat te spreken vanuit hun organisatie,...
- Het kan helpen om een verbindende figuur die gekend is in het werkveld in te schakelen om het netwerk samen te stellen en mensen aan te spreken / te motiveren.
- Kies voor een evenwichtige samenstelling van het netwerk en zorg eventueel voor een combinatie van personen die beleidsinzichten en praktijkkennis meenemen zodat beide aspecten doorheen alle fases van het project geïntegreerd zijn.
- Bouw voort op of haak aan aan bestaande netwerk- en overlegstructuren.
- Verbreed eventueel de samenwerking door nieuwe sectoren te betrekken.
- Voor sommige projecten is het Huis van het Kind een belangrijke partner in de regio met betrekking tot thema 'negatieve ervaringen in de kindertijd en ontwikkelingstrauma'.

Uitbouwen van je netwerk

- Neem de tijd om elkaars werking te leren kennen.
- Breng in beeld binnen welk(e) beleidskader(s) je werkt.
- Maak een duidelijke rol- en taakverdeling op. Hou hierbij als kan rekening met expertise én motivatie van de partners.
- Spreek ieder aan op zijn expertise en zorg dat deze onderling gerespecteerd wordt.
- Benoem de verschillende doelen en drempels. Dit kan veel tijd vragen. Soms worden deze pas in de loop van het project helemaal duidelijk. Breng daarbij ook in beeld wat er al bestaat (van aanbod, instrumenten, overzichten, overleggen,...) en zoek van daaruit naar de meerwaarde en het specifieke doel van dit netwerk.
- Spreek een werkwijze en een vergaderfrequentie af.

Creëren van gemeenschappelijke waarden/visie en taalgebruik

- Neem de tijd om af te stemmen rond een gemeenschappelijke taal en visie. Bekijk wat er al bij de verschillende organisaties aanwezig is om als uitgangspunt te gebruiken. Toets deze eventueel af bij ervaringsdeskundigen. Kom minstens tot een basisovereenstemming. Eigenheden binnen organisaties en andere accenten kunnen behouden blijven.

Continuering van de werking van het netwerk

- Gebruik het eigen kader (doel & visie) als leidraad.
- Vertrouw op voortschrijdend inzicht en wees flexibel doorheen het proces. Zo kunnen doelen, visies of werkwijzen in samenspraak worden aangepast.
- Bespreek hoe vooruitgang te maken, beslissingen te nemen en af te stemmen wanneer een deel van het netwerk toch niet aanwezig kan zijn op bijeenkomsten.
- Geef de nodige signalen en drempels door aan het juiste (beleids)niveau.
- Het beroepsgeheim (maar ook de GDPR-wetgeving) zijn belangrijke wetgevende kaders, die tegelijkertijd een uitdaging kunnen vormen voor intersectorale samenwerking. Zoek uit wat de mogelijkheden zijn binnen het netwerk, eerder dan deze kaders als een bedreiging te zien voor de samenwerking.

DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING VAN PROFESSIONALS

Zicht krijgen op de noden van professionals

- Breng de noden van verschillende soorten professionals in kaart.
- Zoek naar een win voor de professionals voor het geven van input (zie punt 1).
- Vertrek vanuit wat er al is qua materiaal, aanbod,... en overweeg goed of en wat er precies ontwikkeld moet worden.

Het co-creatief opmaken van een aanbod

- Betrek verschillende profielen bij de opmaak van het aanbod.
- Zoek naar een win voor de professional voor het geven van input.
- Toets de taal, de methodiek en de inhoud af met professionals.
- Toets de taal en inhoud af met ervaringsdeskundigen.
- Wees aandachtig voor het ontwikkelen en hanteren van een gemeenschappelijke taal.

Uitwerken van de inhoudelijke aspecten van een aanbod

- Biedt een modulair aanbod aan met een basisvorming en meer verdiepende of specifiekere vormen.
- Differentieer het aanbod naargelang de doelgroep.
- Heb voldoende aandacht voor concrete toepassingen en eigen input van de deelnemers en zorg ervoor dat professionals daaruit kunnen leren.
- Toets de inhoud af met ervaringsdeskundigen.

Praktische en didactische aspecten van een aanbod

- Voorzie geen langdurige vormen.
- Koppel vormen aan bestaande bijeenkomsten.
- Voorzie een online aanbod (webinars).

Inzetten op implementatie van de opgedane kennis en vaardigheden

- Faciliteer mensen die als ambassadeur willen optreden in hun organisatie.
- Maak het mogelijk dat mensen al lerend ook stappen tot implementatie zetten en voorzie daarvoor ondersteuning.

HET WERVEN VAN DEELNEMERS / GEZINNEN

- Overtuig doorverwijzers van het nut van je aanbod.
- Zorg ervoor dat doorverwijzers door de bomen het bos zien.
- Spreek gezinnen persoonlijk aan over het aanbod, vertel hen waar het over gaat en ga als vertrouwenspersoon eventueel een eerste keer mee.
- Ga de dialoog aan met gezinnen en leg waar mogelijk de regie bij de gezinnen.
- Gebruik ontschuldigend en helder taalgebruik.
- Beeldvorming is belangrijk: redeneer niet in doelgroepen, maar in situaties. Bv. niet in kwetsbare doelgroepen, maar concretiseren van personen die zich specifieke kwetsbare situaties bevinden.

THEMA 6

HET INZETTEN VAN ERVARINGSKENNIS

- Het gebruikersperspectief of het perspectief van de einddoelgroep wordt altijd mee in rekening gebracht.
- De input van de mensen met ervaringskennis op inhoud, taal en aanpak wordt verzameld en verwerkt in alles wat ontwikkeld en opgezet wordt.
- Gebruik het verhaal of de ervaringen van mensen met ervaringskennis om appel te doen op professionals en inzicht te bieden in de meerwaarde en wat waarom werkt ('harten raken').

THEMA 7

STAPPEN NAAR VERDUURZAMING

- Denk al van bij de start na over pistes om verduurzaming van samenwerkingen, ontwikkelde producten of een aanbod te verzekeren. Heb hierbij zoveel mogelijk aandacht voor de lokale context en voor bestaande structuren om te kijken wat waar ingebed kan worden.
- Zoek een organisatie/persoon/netwerk die de verantwoordelijkheid heeft over de ontwikkelde materialen/aanbod of die als trekker/facilitator blijft optreden om mensen samen te brengen.
- Denk na over verschillende manieren om de problematiek en het aanbod/de instrumenten blijvend onder de aandacht te brengen.
- Klaar mogelijk toekomstige hindernissen uit zoals onduidelijkheid over auteursrechten, up-to-date houden van gegevens,...
- Denk in duurzame oplossingen en continuïteit voor de doelgroep.

Aanbevelingen

SPEEL TEN VOLLE DE TROEVEN VAN DE EERSTELIJN UIT OM ROND HET THEMA 'NEGATIEVE ERVARINGEN IN DE KINDERTIJD EN ONTWIKKELINGSTRAUMA' AAN DE SLAG TE GAAN

- 'Negatieve ervaringen in de kindertijd en ontwikkelingstrauma' vormen een **prima thematiek** om binnen EL rond te werken. Het thema leeft: er is heel wat herkenning bij eerstelijns-professionals en er is een duidelijke nood aanwezig om hiermee aan de slag te gaan. Het thema heeft **potentieel om zorg en welzijn met elkaar te verbinden** en leent zich uitstekend om intersectoraal te experimenteren, bijvoorbeeld op casusniveau.
- Ondanks de uitgesproken nood, beschikken veel EL-professionals niet over de tijd en / of ruimte om zich intensief te engageren rond één specifiek thema (bijvoorbeeld om input te geven tijdens een ontwikkelings- of implementatietraject, om een meerdaagse vorming te volgen etc). **Plant zaden**, en voorzie in **laagdrempelige activiteiten** – gekoppeld aan wat bestaat (zie Aanbeveling 'Speel in op wat bestaat'). Herhaal dat elke EL-professional een rol kan spelen, hoe klein ook.
- Sensibiliseer EL-professionals structureel en op regelmatige basis om in hun professioneel handelen opmerkzaam te zijn voor negatieve ervaringen in de kindertijd en hiernaar te handelen. Investeer daarnaast in **'snelle', universele deskundigheidsbevordering** – die vertrekt van de basiselementen van trauma-sensitief / healing-informed werken en die wordt aangeboden op een laagdrempelige manier. Deze deskundigheidsbevordering is bij voorkeur ingebed in / sluit aan bij een breder kader van deskundigheidsbevordering (zie Aanbevelingen voor het middenveld en de beleidsmakers).
- **Sensibiliseren is niet voldoende**: Mobiliseer het netwerk van professionals om ook **effectief samen actie** te ondernemen – zorg er voor dat professionals elkaar kennen en weten waar en bij wie ze terecht kunnen in verband met negatieve ervaringen in de kindertijd en ontwikkelingstrauma (door- en bijschakelen).
- Negatieve ervaringen in de kindertijd en ontwikkelingstrauma zijn prevalent aanwezig in onze samenleving. Anderzijds hebben de ELZ niet de expliciete opdracht om rond dit thema te werken. Het is dan ook een meerwaarde om dit **thema structureel een expliciete plek te geven in het actieplan** van de ELZ en het beleidsplan van de Zorgraad. Inzet gespreid over meerdere jaren is aan te bevelen; voorzie een medewerker die dit thema 'bewaakt'.

SPEEL IN OP WAT BESTAAT

- Investeer eerst en vooral in het **in kaart brengen van wie en wat er al is (mensen / structuren)**: wie in de regio heeft expertise rond het thema; welke organisaties zetten hier al op in (en waar kunnen we verbreden); wat is in het verleden al uitgetoet?
- Gebruik **bestaande netwerkwerkstructuren en bestaande overlegmomenten** als basis (voor de vormgeving van het project, voor het uitbouwen van multi-stakeholdersamenwerking, voor het uitbouwen van deskundigheidsbevordering).

- **Erken én maak gebruik van expertise van anderen / partners:** nadat je in kaart gebracht hebt wie er is, maak ruimte om te co-creëren met andere actoren / betrek de juiste partners); creëer **win-win situaties**, waarbij partners / deelnemers niet alleen input moeten leveren (maak duidelijk 'what's in it for me').
- **Betrek ervaringskennis** doorheen het project – bijvoorbeeld door professionals te raken vanuit een getuigenis, maar ook door systematisch keuzes af te toetsen bij personen / groepen met ervaringskennis tijdens de projectfase. Geef bij voorkeur een structurele plek aan mensen met ervaringskennis / eindgebruiker in een de stuurgroep of projectgroep. Wees ook alert voor EL-professionals die zelf ervaringskennis hebben over dit thema. Geef hen de ruimte om die ervaringskennis uit te spelen, maar heb daarnaast ook aandacht voor de valkuil van secundaire traumatisering bij deze groep.
- Ga op zoek naar een **verbindende figuur** binnen de ELZ (iemand met een groot netwerk, die de krijtlijnen van het project mee vorm geeft, die mensen aanspreekt en enthousiasmeert en die eventueel ook gedragen wordt door zijn organisatie/zeker mandaat heeft binnen zijn of haar organisatie).
- Maak gebruik van de **instrumenten en tools** die doorheen de pilootprojecten ontwikkeld en / of uitgetest worden.

KEEP IT SIMPLE

- Hou ten allen tijde de **eindgebruiker** in het achterhoofd: genomen initiatieven moeten in de eerste plaats kinderen die te maken hebben met negatieve ervaringen in de kindertijd en ontwikkelingstrauma en hun gezin ten goede komen.
- Investeer in een **netwerk met 'een gezicht' én kies voor een duidelijke focus**. Dit vereist heel wat afstemming. Ga binnen het netwerk op zoek naar '**champions**' die het thema op de agenda blijven zetten en die ook mee in overleg gaan met het bestuursorgaan. Champions hebben inhoudelijke kennis van zaken, terreinkennis en ook het mandaat om beslissingen te nemen (of kunnen minstens via een korte lijn beslissingen aftoetsen). Wacht niet tot iedereen aan boord is: een enthousiaste groep die vooruitgang boekt, kan twijfelaars mogelijk op een later moment nog overtuigen.
- Zoeken naar afstemming en elkaar leren kennen **vraagt tijd** – wees geduldig, creëer tijd voor afstemming op meerdere vlakken (m.b.t. visie, taal, rol- en taakverdeling). Vermijd evenwel om in conceptuele discussies te verzeilen of enkel bezig te zijn met het creëren van randvoorwaarden, dit fnuikt de motivatie van professionals. Afstemming kan ook tot stand komen 'en cours de route', door met een concreet probleem aan de slag te gaan en te durven experimenteren.
- Zet eerder in op **implementeren van bestaande instrumenten / tools / interventies**, dan op het ontwikkelen van nieuwe zaken (zie ook aanbeveling 1&2).
- **Dé eerstelijnsprofessional bestaat niet**. Rode draad is wel dat de meeste eerstelijnsprofessionals een erg brede opdracht hebben / werken rond veel thema's en problematieken. Hieraan gekoppeld volgt dat ze doorgaans niet de tijd en ruimte hebben om zich te verdiepen in zeer specialistische materie/. Hou het herkenbaar en basic voor iedereen. Speel waar mogelijk in op de specifieke noden van een groep.

- Blijf investeren om van OverHoop een **gezamenlijk gedragen beweging** te maken. Het samenbrengen van de inzichten uit het project, en het mee nadenken met projecten over wat nodig is (lerend netwerk), is een eerste stap. Denk na over bijkomende initiatieven gericht op de Ode lijn (waar mogelijk andere accenten gelegd moeten worden), maar ook initiatieven gericht op frontlinie werkers, baliepersoneel etc.
- Voorzie **bijkomende (financiële) ondersteuning** om de thematiek van 'negatieve ervaringen in de kindertijd en ontwikkelingstrauma' in de eerste lijn (preventief) aan te pakken (bijvoorbeeld door het versterken van de eerstelijnszones). De verschillende initiatieven die binnen OverHoop genomen worden zijn bemoedigend en een stap in de juiste richting, maar nu al is duidelijk dat er ook na afloop van het project nog veel werk op de plank zal liggen. Anticipeer ook op het feit dat het **opnemen van eigenaarschap en verduurzaming op langere termijn geen evidentie** vormen, eenmaal projecten beëindigd zijn.
- Maak werk van een **Vlaams en/of nationaal curriculum deskundigheidsbevordering** rond negatieve ervaringen in de kindertijd en ontwikkelingstrauma. Betrek hierbij het hoger onderwijslandschap en de nodige experts. Essentiële deskundigheidsbevordering over dit thema mag niet overgelaten worden aan initiatieven die kaderen in (tijdelijke) projecten.
- Maak werk van **afstemming tussen de beleidsniveaus** rond het thema 'negatieve ervaringen in de kindertijd en ontwikkelingstrauma'. Afstemming tussen initiatieven zoals OverHoop enerzijds, en federale initiatieven anderzijds (denk bijvoorbeeld aan het Interfederaal plan Geïntegreerde Zorg, maar ook de Conventie Eerstelijnspsychologen) zijn cruciaal, aangezien beide de dagdagelijkse praktijk van EL-professionals mee sturen.